

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології

проф. Світлана КОНДРАТЮК

«28» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

Організаційна психологія

галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 психологія

освітньо-професійна програма Психологія першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту педагогіки і психології

«28» серпня 2024 р.

Голова: Юлія БОНДАРЕНКО
д. пед. наук, професор

Розробник:

1. Пасько Катерина Миколаївна, к. філос. н., доцент, доцент кафедри психології _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
д. психол. н., професор

Світлана КУЗІКОВА

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
4-й		4-й	
Семестр			
7-й		7-й	
Лекції			
20 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
26 год.		6 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
72 год.		108 год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Загальна кількість годин - 120		Вид контролю:	
		залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Організаційна психологія» є формування системи наукових понять і базових уявлень про аспекти професійної діяльності та активності людини як суб'єкта праці, знайомство студентів з поняттями, принципами, методами організаційної психології, особливостями роботи психолога в організації, здійснення аналізу професійної діяльності, наукового аналізу поведінки індивідів, груп, організацій з метою розуміння, можливості передбачення і вдосконалення індивідуального виконання поставлених завдань і функціонування організації в цілому з урахуванням впливу зовнішнього середовища.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей)

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_a_d_2866f.pdf).

Методи навчання

Проблемно-пошукові, проектні, інтерактивні (тренінги, дистанційні освітні технології, психологічні ігри), самонавчання, практичні методи навчання (вправи, практичні та дослідні роботи).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Організаційна психологія» вимагає актуалізації міждисциплінарних знань із «Психології», «Загальної психології», «Соціальної психології», «Психодіагностики», наявності сформованої загальнопсихологічної бази знань.

3. Результати навчання за дисципліною

Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни студент зможе:	
РН1	Реалізація у власній професійній діяльності ефективних психолого-педагогічних стратегій існування людини у суспільстві в умовах сучасного глобалізованого соціокультурного середовища.
РН2	Усвідомлення моделі світу, природи, причинно-наслідкових закономірностей розвитку суспільства і зв'язків різних культур; засвоєння і реалізація у подальшій професійній діяльності набутого культурного досвіду, поважне ставлення до різних культур, релігій, прав народів і людини та до ідеї збереження миру і толерантного існування.
РН3	Результативна діяльність у професійній групі, дотримання етичних норм професійної діяльності.
РН4	Адаптація та ефективні дії у новій ситуації, реалізація ефективних стратегій існування людини в суспільстві в умовах сучасного глобалізованого соціокультурного середовища.
РН5	Активно користуватися знаннями з проблематики організаційної психології при вивченні інших психологічних дисциплін.
РН6	Здійснення психологічного супроводу персоналу та керівництва сучасних закладів освіти та інших організацій.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	<p>Надаються повні і змістовні відповіді на всі теоретичні питання курсу. Студент демонструє знання матеріалу, його розуміння, орієнтацію в широкому полі питань з організаційної психології, знайомство з сучасною науковою літературою. Відповіді на додаткові запитання чіткі, правильні, показують знання та ерудицію студента.</p> <p>Практичні та самостійні завдання виконано в повному обсязі, дано відповіді на всі питання. Матеріал, викладено логічно, послідовно, без помилок, при цьому виявлено здатність студента диференціювати, інтегрувати знання. Студент вільно формулює висновки та узагальнення, самостійно застосовує знання в конкретних ситуаціях вирішення психологічних проблем в організації.</p>
B	<p>Надається достатньо повна і змістова відповідь на всі запитання курсу. Студент показує знання і розуміння матеріалу, знайомство з основною науковою літературою з проблем організаційної психології. Відповіді на додаткові питання загалом вірні. Наявні несуттєві зауваження та незначні помилки у виконанні запропонованих завдань.</p>

С	Матеріал викладається логічно, послідовно. У роботі зі складання реферативних повідомлень або оформлення презентації є незначні помилки, при цьому студент не знає деяких визначень з предмету, але може диференціювати, інтегрувати знання.
Д	Відповіді на теоретичні питання курсу викладені уривчасто, знання основних тем є поверховим. Відповіді на додаткові питання не завжди правильні, формальні та поверхові. Не дотримано вимог щодо змісту та оформлення завдань з практичних занять. Завдання виконано у повному обсязі, проте наявні суттєві помилки та недоліки.
Е	Теоретичні питання розкрито не повністю. Студент знає і розуміє тільки основний матеріал, який викладає спрощено і неповно, припускається окремих суттєвих помилок. При відповідях на запитання щодо опанування програми студент почувається невпевнено, збивається, припускається помилок, не має потрібних знань.
F	Студент надає відповіді із суттєвими помилками, демонструє поверхове знання і розуміння основного матеріалу, спрощено і непослідовно та механічно викладає матеріал з допущенням істотних помилок. Студент допустив помилки при складанні реферативних повідомлень, в оформленні презентації.
FX	На запитання студент не може дати задовільних відповідей, припускається грубих помилок або характер відповідей дає підставу стверджувати, що особа неправильно розуміє зміст матеріалу. Повна невідповідність змісту роботи вимогам або робота запозичена, підготовлена не самостійно. Курс не опановано, необхідне його повторне проходження.

Розподіл балів

Приклад для заліку

Поточний контроль								Разом	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2					
Т 1.1	Т 1.2	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Проект		100
Поточний контроль								80	
5	15	10	10	10	10	5	15		
Контроль самостійної роботи								20	
2	3	3	3	3	3	3			

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ імені А.С. Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015). Для поточного контролю використовуються форми: опитування та виступи на практичних заняттях, активна участь в обговоренні теоретичних питань, тестування за розділами, підготовка презентації з проблемних питань дисципліни, понятійний контроль.

Форма підсумкового контролю – залік.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Організаційна психологія в системі психологічного знання

Тема 1.1. Організаційна психологія як галузь психологічної науки.

Організаційна психологія як прикладна галузь психології. Перспективи розвитку організаційної психології. Об'єкт, предмет, завдання організаційної психології. Місце організаційної психології в системі «наука –практика». Міждисциплінарні зв'язки організаційної психології з іншими науками. Категоріальний апарат організаційної психології. Місце та роль психолога в організації. Основні функції психолога в організації.

Тема 1.2. Теорії організацій. Історія та стан теорії організаційного управління.

Ранні теорії організації: бюрократична модель організації, організація як трудовий процес. Організація як машина. Організація як громада. Теорія «Х» та теорія «Y». Теорія ефективної організації. Системні теорії організацій. Організація як відкрита система. Соціотехнічна модель організації. Концепція управління по цілям. Теорія організаційного потенціалу. Теорія «7-S». Інтеракціоністична модель організації. Ситуаційні теорії організації.

Розділ 2. Психологічні основи організаційних процесів

Тема 2.1. Організація: феномен і структура.

Визначення та основні характеристики організації. Ознаки організації. Взаємозв'язок організації та навколишнього середовища. Організаційна структура і організаційні процеси. Основні функції організаційної структури. Типи організаційних структур. Організаційна ефективність – основні показники.

Тема 2.2. Вдосконалення міжособистісних стосунків у організації.

Комунікативна складова спілкування. (Передача інформації у спілкуванні – схема Лассуела, інтерпретація почутого, виразність мови, голосність мови, типи запитань – закриті, відкриті, опосередковані, альтернативні тощо, комунікативні нейролінгвістичні індикатори, поведінкові нейролінгвістичні індикатори). Інтерактивна складова спілкування. Корпоративна та конкуруюча взаємодія. Перцептивна складова спілкування. Фактори, що впливають на рівень симпатії-антипатії. «Бар'єри» комунікації (перцептивно-інтерпретаційні посилки, диспозиційні, статусні, семантичні, невербальні, неефективний зворотній зв'язок, фальсифікаційні помилки, втрата інформації у комунікативних циклах тощо).

Тема 2.3. Психологічні механізми мотивації персоналу.

Мотивація як функція управління, основні індикатори трудової мотивації персоналу, етапи мотиваційного процесу фахівців, типи мотивації і відповідні їм типи поведінки. Змістовні теорії мотивації. Теорія ієрархії потреб А. Маслоу, теорія мотиваційних потреб Д. МакКлелланда, мотиваційно-гігієнічна теорія Ф. Герцберга. Процесуальні теорії мотивації. Теорія трудової мотивації Д. Аткинсона, теорія очікувань В. Врума, теорія справедливості С. Адамса, теорія мотивації Л. Портера-Е. Лоулера, теорія постановки цілей Е. Лока.

Тема 2.4. Природа конфлікту в організації.

Типи конфліктів (внутрішньо особистісний конфлікт, міжособистісний конфлікт, конфлікт між особистістю і групою, міжгруповий конфлікт). Особливості конфліктів в організації (можливі суб'єкти конфлікту в організації). Причини (обмеженість, взаємозалежність задач, різниця у цілях, різниця в уявленнях і цінностях, різниця в манері поведінки і життєвому досвіді, незадоволеність комунікацією) та наслідки конфлікту в організації (функціональні та дисфункціональні наслідки). Керування конфліктом

(чотири методи вирішення конфліктів; стилі вирішення конфліктів).

Тема 2.5. Методи психологічної діагностики в організаціях.

Методи діагностики персоналу організації. Дві основні групи способів отримання інформації. Методика Д. Голланда, опитувальник Е. Майерс і К. Бріггс. Тест «Структура інтелекту» Р. Амтхауера. Метод психодіагностичного інтерв'ю. Проблема надійності та валідності методу інтерв'ю. Факторів, що знижують надійність і валідність інтерв'ю. Види профдіагностичного інтерв'ю. Переваги та недоліки структурованого інтерв'ю. Неструктуроване інтерв'ю. Процедура проведення інтерв'ю. Діагностика груп і команд. Методологічні принципи дослідження групи: принцип діяльності, системності, розвитку. П'ять ключових аспектів внутрішньогрупових відносин, покладених в основу класифікації методів діагностики малої групи і / або команди. Вимірювання організаційних феноменів.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. НАЗВА												
Тема 1.1. Організація на психологія як галузь психологічної науки.	14	2	2			10	19	2	2			15
Тема 1.2. Теорії організацій . Історія та стан теорії організаційного управління.	20	4	6			10	18					18
РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ												
Тема 2.1 Організація: феномен і структура.	16	2	4			10	15					15

Тема 2.2. Вдосконалення міжособистісних стосунків у організації.	16	2	4			10	15				15
Тема 2.3. Психологічні механізми мотивації персоналу .	16	2	4			10	15				15
Тема 2.4. Природа конфлікту в організації.	18	4	4			10	19	2	2		15
Тема 2.5. Методи психологічної діагностики в організаціях.	18	4	2			12	17		2		15
Усього годин	120	20	26		2	72	120	4	6		108

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Організаційна психологія як галузь психологічної науки.	2	2
2	Теорії організацій. Історія та стан теорії організаційного управління.	4	
3	Організація: феномен і структура.	2	
4	Вдосконалення міжособистісних стосунків у організації.	2	
5	Психологічні механізми мотивації персоналу.	2	
6	Природа конфлікту в організації.	4	2
7	Методи психологічної діагностики в організаціях.	4	
Разом		20	4

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Організаційна психологія як галузь психологічної науки.	2	2
2	Теорії організацій. Історія та стан теорії організаційного управління.	6	
3	Організація: феномен і структура.	4	

4	Вдосконалення міжособистісних стосунків у організації.	4	
5	Психологічні механізми мотивації персоналу.	4	
6	Природа конфлікту в організації.	4	2
7	Методи психологічної діагностики в організаціях.	2	2
Разом		26	6

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Організаційна психологія як галузь психологічної науки.	10	15
2	Теорії організацій. Історія та стан теорії організаційного управління.	10	18
3	Організація: феномен і структура.	10	15
4	Вдосконалення міжособистісних стосунків у організації.	10	15
5	Психологічні механізми мотивації персоналу.	10	15
6	Природа конфлікту в організації.	10	15
7	Методи психологічної діагностики в організаціях.	12	15
Разом		72	108

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Базика Є.Л. Основи організаційної психології: курс лекцій. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ф-т психології та соціальної роботи. Одеса : ОНУ, 2023. 150 с.
2. Бочелюк В.Й., Пучина О.В. Організаційна психологія на підприємстві. К.: Центр учбової літератури, 2020. 272 с.
3. Карамушка Л. М., Бондарчук О. І., Грубі Т. В. Методики дослідження перфекціонізму, трудоголізму та прокрастинації особистості: методичний посібник. Кам'янець Подільський : ПП «Аксіома», 2019. 80 с.
4. Карамушка Л.М., Креденцер О.В., Терещенко К.В. Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості: монографія. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 278 с.
5. Кісіль З.Р., Швець Д.В. Психологія управління. Навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2022. 648 с.
6. Новак В., Мостенська Т., Ільєнко О. Організаційна поведінка. К.: Кондор, 2013. 498 с.
7. Методики дослідження психічного здоров'я та благополуччя персоналу організацій : психологічний практикум. Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К.

- В. Терещенко, В. І. Лагодзінська, В. М. Івкін, О. С. Ковальчук ; за ред. Л. М. Карамушки. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 76 с.
8. Українська Асоціація організаційних психологів та психологів праці: довідник. Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко, В. І. Лагодзінська, В. М. Івкін, О. С. Ковальчук ; за ред. Л. М. Карамушки, О. В. Креденцер. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 162 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734254/1/Довідник%20УАОППП.pdf>
9. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2023. 684 с.

Додаткові:

1. Власова О.І., Никоненко Ю.В. Соціальна психологія організацій та управління. К.: ЦУЛ, 2019. 392 с.
2. Зарицька В. Психологія самореалізації особистості. К.: Олді-плюс, 2019. 242 с.
3. Кацавець Р.С. Психологія у професійному спілкуванні. К.: Алекта, 2024. 120 с.
4. Молчанова А. О., Воляник І. В., Кондратьєва В. П. Організаційна поведінка: Навч. посібн. / за наук. ред. А. О. Молчанової. Івано-Франківськ: «ЛілеяНВ», 2015. 176 с.
5. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації. К.: Видавництво 21, 2010. 528 с.
6. Організаційна психологія - підручник онлайн URL: [weplib.pp.ua >organizatsiyna-psihologiyapidruchnik-onlayn](http://weplib.pp.ua/organizatsiyna-psihologiyapidruchnik-onlayn) <http://weplib.pp.ua/organizatsiyna-psihologiya-pidruchnik-onlayn.html>
7. Прищак, М.Д., Лесько О.Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця, 2016. 150 с.
8. Психологія організацій (Конспект лекцій): навч. посіб. для студентів освіти усіх форм навчання, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія». Миколаїв, 2018. 176 с.
9. Савельєва В.С., Єськов О.Л. Організаційна поведінка. К.: Центр учбової літератури, 2024. 240 с.
10. Свидрук І.І., Осік Ю.І. Креативний менеджмент: навчальний посібник. Алма-Ата: Бастау, 2017. 360 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт European Association of Work and Organizational Psychology <http://www.eawop.org/>,
2. Офіційний сайт SIOP <http://www.siop.org/conferences/18con/>
3. Офіційний сайт журналу «Организационная психология» <https://orgpsyjournal.hse.ru/CAP>
4. Журнал «Організаційна психологія. Економічна психологія». Режим доступу: <http://orgpsy-journal.in.ua/>
5. Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці. Режим доступу: <https://www.facebook.com/UAOPPP.Ukraine/>

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

1. Нормативні документи МОН України.
2. Підручники з організаційної психології.
3. Практикуми з психології.
4. Словники та енциклопедії з психології.
5. Зображувальна наочність – схеми та таблиці.
6. Відео наочність.
7. Фрагменти навчальних занять.
8. Мультимедійні презентації.
9. Сценарії ділових та рольових ігор.
10. Роздатковий матеріал з психодіагностичних методик.